

Tomasa Cuevas Gutiérrez (1917-2007)

Nascuda a Brihuega, petita població de l'Alcàrria (Guadalajara). La família es va veure obligada a emigrar de Guadalajara quan Tomasa tenia sis o set anys. Als dotze va començar a treballar a un taller tèxtil. Quan era encara pràcticament una nena va començar a col·laborar amb el PCE, aleshores clandestí, fins que l'any 1931 va ingressar a la Juventud Comunista.

Va passar tota la guerra a Guadalajara dedicada a treballs de reraguarda. Va ser detinguda l'abril de 1939, amb vint-i-dos anys. El setembre va ser jutjada i condemnada a trenta anys, commutats posteriorment vint, dels quals en va complir sis. Va conèixer les presons de Guadalajara, Durango, Santander, Ventas i Segovia.

En sortir en llibertat l'abril de 1944 va ser desterrada a Barcelona, on es va incorporar a la reorganització del PSUC en múltiples tasques, des d'enllaç amb les guerrilles fins el transport d'armes. Un any després va ser detinguda de nou, aquesta vegada per la Brigada político-social: va passar quaranta vuit hores a la jefatura superior de Via Laietana, on va sofrir tortures que li van deixar petjada per tota la vida.

L'any 1945 va ingressar a la presó barcelonina de les Corts. Prop d'un any després va sortir-ne, es va dirigir a Madrid i va tornar de nou a Barcelona, on va seguir amb el treball clandestí i es va casar amb el company Miguel Núñez, dirigent del partit. Va continuar militant en tasques relacionades amb la guerrilla a Madrid, Andalucía, Barcelona i Reus.

Va ser detinguda unes quantes vegades, encara que ja no va tornar a ingressar a la presó. L'any 1953 es va exiliar a França, on romandria fins l'any 1961. De tornada a Espanya, es va dedicar especialment a la tasca de solidaritat amb els presos. El 1969 va haver de tornar a la clandestinitat, treballant a l'equip central del propaganda del PSUC.

Al començament de 1976 va poder abandonar a la fi la clandestinitat i va regressar a la casa de Barcelona. Ja un parell d'anys abans, sensibilitzada davant la marginació soferta per les dones antifranquistes -les experiències de les quals es veien enfosquides per una atenció centrada gairebé exclusivament en els homes- havia començat la tasca de compilar els testimonis de les antigues

companyes de presó. Amb aquesta finalitat va viatjar per tot Espanya, amb l'enregistradora a la mà i sense comptar amb cap ajut oficial, ni del seu propi partit.

Amb les entrevistes transcrites va compondre una colossal obra que va esdevenir un referent inexcusable de l'estudi de les preses polítiques durant el franquisme: els dos volums de *Cárcel de Mujeres* i el tercer *Mujeres de la Resistencia*, publicats en la dècada dels vuitanta. El 2004 va rebre la Creu de Sant Jordi per la trajectòria de lluitadora antifranquista.

Morí a Barcelona el 25 d'abril de 2007.